



Abebe Bikila

Atleten

Originaltitel Atletu

Svensk titel Atleten

Regi Davey Frankel, Rasselas Lakew

Producent Davey Frankel, Rasselas Lakew, Darryn Welch

Manus Rasselas Lakew, Davey Frankel, Mikael Aemiro Awake

Foto Toby Moore, Philip C. Pfeiffer, Radoslav Spassov, Rodney Taylor

Musik Christian Meyer

Roller Rasselas Lakew, Dag Malmberg, Ruta Gedimintas, Davey Frenkel m fl

USA, Tyskland, Etiopien 2009

Längd 1 tim 25 min

Distributör Folkets Bio AB

Den etiopiska löparen Abebe Bikila hör till legendarerna i den olympiska historien. Han vann OS-guldet barfota i maraton i Rom 1960 (tur att ingen full italienare tappad vinflaskan i gatan) och upprepade segern fyra år senare i Tokyo, med skor. Han var den förste från svarta Afrika som tog ett OS-guld i fri idrott; den vite Kenneth MacArthur från Sydafrika vann maraton 1912.

Det spreds myter om att Bikila tränade barfota hemma i de abbesinska bergen. Så var det inte, han hade fått nya skor inför OS men de var för små, så han tog av dem strax innan starten.

Om honom har Davey Frenkel och Rasselas Lakew gjort långfilmen "The Athlete", på svenska *Atleten*. En idiotöversättning; på svenska är "atlet", utom för de som är svårartat anglofierade, någon som ägnar sig åt tyngdlyftning

Atleten växlar mellan reportagebilder från guldloppen och iscen-

satta bilder ur Bikilas liv, med en osannolikt bildlik Rasselas Lakew i huvudrollen och Dag Malmberg som hans finske tränare Ossi Niskanen. Det är en bitvis mycket vacker film, inte minst träningsbilderna från det abessinska höglandet, men den lodar inte värst djupt i Abebes person, d v s knappt alls. Han förblir den tyste mannen från de afrikanska vidderna.

En sak som filmen bara nuddar vid är de upproriska stämningar som då fanns i Etiopien. Det gjorde att Bikilas position, så hyllad han var av de flesta, ändå var prekär, eftersom han var soldat i kejsarens livgarde. För de marxistiska grupperingarna utgjorde han en PR-man för kejsaren. Hailie Selassie störtades i en militärkupp 1974 innan han dog i fångenskap året därpå, möjligen mördad. Vid det laget var Bikila redan död, han dog i hjärnblödning 1973, 41 år gammal.

Men de politiska komplikationerna, inklusive pågående krig mot gerillan i Eritrea, är inte filmens ärende utan att hylla landets första store idrotts hjälte. Ett hjälteporträtt av en man som satte svarta Afrika på idrottskartan. Det som ger energi åt filmen är att den ger ett porträtt av en man som med järnvilja försöker övervinna allt. Just viljan, att inget är omöjligt, är det mest framträdande i hans personlighet.

Efter misslyckandet i Mexico-OS 1968, där han bröt loppet och landsmannen Wolde vann, satsar han på återkomst vid OS i München 1972, men skadas svårt i en bilolycka. Först börjar han, sittande i rullstol, tävla i bågskytte och sedan, i ett helt osannolikt avsnitt, vinner han ett hundslädelopp i det vintriga norska Beitostølen.

I samband med den italienska invasionen 1936 hade en ung Bikila flytt upp i bergen. Det krävdes 300 000 man att erövra Etiopien den gången, det räckte med en man att erövra Rom den där kvällen 1960. Snacka om revansch.

Gunder Andersson